

В.І.Осадчий,

д.ю.н., проф.кафедри теорії права і держави ФСП НТУУ «КПІ»

САНКЦІЇ В ЗЛОЧИНАХ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Диспозиції ряду статей XI розділу Особливої частини КК України містять вказівки на однакові наслідки, підкреслюючи тим самим рівність суспільної небезпеки діянь. При цьому санкції в цих статтях різні. Для більшої наочності представимо це в Таблиці. Зазначимо, що для «чистоти» порівняння ми беремо лише ті наслідки, які прямо окреслені в диспозиції статті, (а не виводяться зі змісту кримінально-правової заборони), а також, що подані в диспозиції статті в однаковому поєднанні.

Наслідки в злочинах проти безпеки руху та експлуатації транспорту і санкції за їх спричинення

Ст.КК України	наслідки санкції	створило (створювало) небезпеку для життя людей (створило загрозу загибелі людей) або настання інших тяжких наслідків	середньої тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження, велика матеріальна школа	загибель людей
ч.1ст. 276	ВР	до 2р.		
	ОВ	до 3р.		
ч.2 ст.276	ПВ		2-7р.	
ч.3 т.276	ПВ			5-10р.
	Ш	до 100 НМДГ		

ч.1 ст.277	ВР	до 2р.		
	ОВ	до 2р.		
	ПВ	до 3р.		
ч.2 т.277	ПВ		3-8р.	
ч.3 т.277	ПВ			7-15р.
ч.3 ст.278	ПВ			8-15р.*
ч.1 ст.279	Ш	50 НМДГ		
	ВР	до 2р.		
	А	до 6м.		
	ОВ	до 3р.		
ч.3 ст.279	ПВ			5-12р.*
ч.3 ст.280	ПВ			5-12р.*
ч.1 ст.281	Ш	до 100 НМДГ		
	А	до 6м.		
	ОВ	до 3р.		
ч.2 ст.281	ПВ		2-5р.	
ч.3 ст.281	ПВ			5-12р.*
ч.3 ст.282	ПВ			5-12р.
ч.1 ст.283	Ш	50 НМДГ		
	ВР	до 2р.		
	А	до 6м.		

	ОВ	до 3р.		
ч.2 ст.283	ПВ			5-10р.*
ч.2 ст.286	ПВ		3-8р. (т.т.у., смерть)	
ч.3 ст.286	ПВ			5-10р.
ч.3 ст.292	ПВ			5-12р.*

Умовні позначення в Таблиці: *- крім загибелі людей вказано ще й на інші тяжкі наслідки; ВР – виправні роботи; ОВ – обмеження волі; Ш – штраф; НМДГ – неоподатковуваний мінімум доходів громадян; А – арешт; ПВ – позбавлення волі; т.т.у. – тяжке тілесне ушкодження.

Як видно з Таблиці, лише за блокування транспортних комунікацій шляхом влаштування перешкод, відключення енергопостачання чи іншим способом, яке порушило нормальну роботу транспорту або **створювало небезпеку для життя людей, або настання інших тяжких наслідків** (ч.1 ст.279 КК України) та за самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда стоп-краном чи шляхом роз'єднання повітряної гальмової магістралі або іншим способом, якщо це **створило загрозу загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків** або заподіяло шкоду здоров'ю потерпілого (ч.1 ст.283 КК України) передбачені однакові види та розміри покарань. Це *штраф* до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або *виправні роботи* на строк до 2 років, або *арешт* на строк до 6 місяців, або *обмеження волі* на строк до 3 років.

В інших наведених випадках за такі ж самі наслідки передбачені рідні види та розміри покарань. Так, порушення працівником залізничного, водного або повітряного транспорту правил безпеки руху або експлуатації транспорту, а також недоброякісний ремонт транспортних засобів, колій, засобів сигналізації та зв'язку, якщо це **створило небезпеку для життя людей або настання інших тяжких наслідків** карається *виправними роботами* на строк до 2 років або

обмеженням волі на строк до 3 років (ч.1 ст.276 КК України). Умисне руйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, а також інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан, якщо це спричинило чи могло спричинити аварію поїзда, судна або порушило нормальну роботу транспорту, або **створило небезпеку для життя людей чи настання інших тяжких наслідків**, карається *штрафом* до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або *виправними роботами* на строк до 2 років, або *обмеженням волі* на той самий строк, або *позбавленням волі* на строк до 3 років (ч.1 ст.277 КК України). Порушення правил безпеки польотів повітряних суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту, якщо це **створило небезпеку для життя людей або настання інших тяжких наслідків**, карається *штрафом* до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або *арештом* на строк до 6 місяців, або *обмеженням волі* на строк до 3 років. (ч.1 ст.281 КК України).

Нерівнозначні покарання в наведених в Таблиці злочинах проти безпеки руху та експлуатації транспорту передбачені і за діяння, що спричинили середньої тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження та велику матеріальну шкоду. Прямі вказівки на такі наслідки (подані саме в такому поєднанні – середньої тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження, велика матеріальна шкода) містяться в ст.276, 277, 281 КК України. Однак санкції та ці однакові наслідки передбачені різні.

Так, порушення працівником залізничного, водного або повітряного транспорту правил безпеки руху або експлуатації транспорту, а також недоброякісний ремонт транспортних засобів, колій, засобів сигналізації та зв'язку, якщо вони **спричинили потерпілому середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження або заподіяли велику матеріальну шкоду** карається *позбавленням волі на строк від 2 до 7 років* (ч.2 ст.276 КК України). Умисне руйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, а також інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан, якщо це **спричинило потерпілому середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження або завдали великої матеріальної**

шкоди, караються *позбавленням волі на строк від 3 до 8 років* (ч.2 ст.277 КК України). Порухення правил безпеки польотів повітряних суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту, якщо це *спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесні ушкодження або завдало великої матеріальної шкоди*, карається *позбавленням волі на строк від 2 до 5 років* (ч.2 ст.281 КК України).

Аналогічна ситуація з наведеними в Таблиці видами та розмірами покарань і у випадках спричинення внаслідок вчинення транспортних злочинів загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків. Так, порушення працівником залізничного, водного або повітряного транспорту правил безпеки руху або експлуатації транспорту, а також недоброякісний ремонт транспортних засобів, колій, засобів сигналізації та зв'язку, якщо вони *спричинили загибель людей*, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 10 років* (ч.3 ст.276 КК України). Умисне руйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, а також інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан, якщо вони *спричинили загибель людей*, карається *позбавленням волі на строк від 7 до 15 років* (ч.3 ст.277 КК України). Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна, що *спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки*, карається *позбавленням волі на строк від 8 до 15 років* (ч.3 ст.278 КК України). Блокування транспортних комунікацій шляхом влаштування перешкод, відключення енергопостачання чи іншим способом, якщо *вони спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки*, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 12 років* (ч.3 ст.279 КК України). Примушування працівника залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного чи магістрального трубопровідного транспорту до невиконання своїх службових обов'язків, що *спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки*, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 12 років* (ч.3 ст.280 КК України). Порухення правил безпеки польотів повітряних суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту, якщо вони *спричинили*

загибель людей, або інші тяжкі наслідки, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 12 років* (ч.3 ст.281 КК України). Порухення правил пуску ракет, проведення всіх видів стрільби, вибухових робіт або вчинення інших дій у повітряному просторі, якщо вони *спричинили загибель людей*, караються *позбавленням волі на строк від 5 до 12 років* (ч.3 ст.282 КК України). Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда стоп-краном чи шляхом роз'єднання повітряної гальмової магістралі або іншим способом, якщо вони *спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки*, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 10 років* (ч.2 ст.283 КК України). Порухення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, якщо *вони спричинили смерть потерпілого або заподіяли тяжке тілесне ушкодження*, карається *позбавленням волі на строк від 3 до 8 років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до 3 років або без такого* (ч.2 ст.286 КК України). Порухення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, якщо вони *спричинили загибель кількох осіб*, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 10 років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до 3 років* (ч.3 ст.286 КК України). Пошкодження або руйнування магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів, відводів від них, а також технологічно пов'язаних з ними об'єктів, споруд, засобів автоматики, зв'язку, сигналізації, якщо вони *спричинили загибель людей, інші нещасні випадки з людьми* або призвели до аварії, пожежі, значного забруднення довкілля чи інших тяжких наслідків, або вчинені організованою групою, карається *позбавленням волі на строк від 5 до 12 років* (ч.3 ст.292 КК України).

За вчинення злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту, що спричинило загибель людей, санкції, як бачимо, також не завжди однакові. Діапазон позбавлення волі досить-таки різниться. Мінімальний строк позбавлення волі в більшості наведених випадків визначено в 5 років. Виключення становлять пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (ч.3 ст.277 КК України) та угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи

річкового судна (ч.3 ст.278 КК України). Мінімальний строк позбавлення волі в цих статтях передбачено відповідно – 7 та 8 років. Верхня межа позбавлення волі також неоднакова. Її діапазон коливається від 10 до 15р.

Виходячи з того, що безпека людини, її життя, здоров'я, власність завжди є рівновеликими цінностями, і коли вони пошкоджуються однаковими за рівнем суспільної небезпеки злочинами проти безпеки руху та експлуатації транспорту, види та розміри покарань за них мають передбачатися однаковими.